

Onderzoek en onderwijs zoeken elkaar op

FOTO: STUDIO ANDRÉ KUIJGROK

Gewasbescherming is een voorbeeld. De scholen kunnen de ontwikkelingen nauwelijks bijhouden daarom zoeken ze actief contact met onderzoeksinstituten

Onderzoek, onderwijs en soms de voorlichting werken vaker samen. Nadat het vermaarde OVO-drieluik in de loop van de vorige eeuw langzaam ontmanteld werd, lijkt nu een tegenbeweging te ontstaan. Maar ondanks het beleid van het ministerie, ontstaan veel samenwerkingsverbanden bij toeval.

Onderwijs en onderzoek zoeken elkaar steeds vaker op. Zo ontwikkelen aoc's en instellingen voor praktijkonderzoek gezamenlijk cursussen of dragen onderzoeksinstituten hun kennis over op studenten of cursisten via gastlessen of tijdens open dagen. Hoewel het ministerie van LNV kennisdoorstroming tussen onderzoek, onderwijs en voorlichting belangrijk vindt, ontstaan veel samenwerkingsverbanden door toeval-ige ontmoetingen. Onderzoekers of

onderwijsmedewerkers nemen initiatief nadat ze met elkaar in gesprek raken.

Boekje

Samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en voorlichting is niets nieuws. De Nederlandse landbouw is in de twintigste eeuw succesvol geworden dankzij het OVO-drieluik waarbij onderzoek, voorlichting en onderwijs intensief samenwerkten. Docenten

van landbouwwinterscholen gingen 's zomers als voorlichter de boer op. Voorlichters of soms onderzoekers verzorgden tot in de jaren tachtig gastlessen op scholen. Maar na verzelfstandiging van de voorlichting en reorganisatie van praktijkonderzoek werden de afstanden tussen onderzoek, voorlichting en onderwijs steeds groter. Het OVO-drieluik was ontmanteld. Nu lijkt er een tegenbeweging te ontstaan. In 2002 schreef minister Brinkhorst in zijn beleidsbrief voor het groene onderwijs dat kennis over voedsel en groen beschikbaar gesteld moet worden voor het gehele onderwijs. Het ministerie vindt dat onder meer omdat branchevertegenwoordigers in gesprek met het ministerie duidelijk maken dat ze zich zorgen maken over de manier waarop kennis doorstroomt naar de primaire sector. LTO Nederland bijvoorbeeld vraagt zich af of jonge ondernemers op aoc's wel voldoende vakspecifieke bagage meekrijgen om een bedrijf te runnen en bij te blijven. Het ministerie ziet hierin een duidelijke rol voor onderzoeksinstituten.

Voorbeelden van samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en soms voorlichting:

- ☛ Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO), de Raad voor de Boomteelt, de Bond van Boomkwekers en de aoc's Wellant, Terra, Limburg, Groene Welle en Helicon verzorgen vier themadagen over boomteelt voor mbo-leerlingen (zie vakblad groen onderwijs nr. 20, december 2003).
- ☛ In samenwerking met aoc's gelden open dagen van PPO in Lisse als verlengingsbijeenkomsten voor de gewasbescherminglicenties.
- ☛ AOC de Groene Welle ontwikkelt met het praktijkonderzoek Animal Science Group in Lelystad cursussen over bijvoorbeeld biologische varkenshouderij, voeding van melkvee in relatie tot milieuaspecten of koecomfort.
- ☛ Praktijkonderzoek Animal Science Group organiseert themadagen duurzame melkveehouderij op de HAS Den Bosch en AOC de Groene Welle.
- ☛ Onderzoekers van PPO Boomteelt en PPO Bollenteelt presenteren onderzoeksresultaten tijdens de groendag van mbo Hoorn (Clusius College).
- ☛ De Bollenacademie (www.bollenacademie.nl) is een samenwerking van diverse onderwijsinstellingen (aoc's Clusius College, Friesland, Groenhorst College, Limburg, Wellantcollege, Terra, HAS Den Bosch, Van Hall Instituut en PTC+) met bedrijfsleven en DLV.
- ☛ C-point, dochter van DLV en PTC+, is een opleidingscentrum voor de champignonteelt dat samenwerkt met praktijkonderzoek en Helicon Opleidingen.

Onderzoeksinstellingen moeten vijf procent van hun budget besteden aan kennisdoorstroming. "Dat doen ze op heel verschillende manieren", vertelt Arjen Wals, onderzoeker bij de leerstoelgroep Educatie en Competentiestudies van de Wageningen Universiteit. Sommige onderzoeksinstellingen zorgen ervoor dat kennis beschikbaar komt, zoals bijvoorbeeld tijdens de groendag van Clusius College waar Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) onderzoeken presenteren. In andere gevallen werken ze actief samen met scholen zoals Animal Sciences Group die samen met AOC de Groene Welle cursussen ontwikkelt en uitvoert. Wals denkt dat onderwijs en onderzoek elkaar nodig hebben. Het onderzoek kan actuele kennis leveren en onderwijsinstellingen kunnen helpen de kennis te verspreiden onder jonge of toekomstige ondernemers. Hoe onderwijs en onderzoek elkaar kunnen helpen, onderzoekt hij met een projectgroep voor het programma 'Kenniscirculatie in onderwijs voor voedsel en groen'. Dat onderzoek zit

nog in een verkennende fase. Komend jaar zal de groep voor dit onderzoek een achttal praktijkvoorbeelden volgen en beschrijven. Welke voorbeelden dat zijn, zullen ze half maart tijdens een workshop bepalen. Die voorbeelden moeten gaan over doorstroming van nieuwe kennis van onderzoek naar onderwijs of over het ontwikkelen van samenwerkingsverbanden in zogenaamde innovatienetwerken. Aan het einde van het jaar zullen ze die cases beschrijven in een boekje.

Toeval

Wals denkt dat onderwijs contact zoekt met onderzoeksinstellingen omdat ze niet wil achterlopen bij de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen. Wim de Jong, teamleider proefbedrijven bij PPO en samen met Arjen Wals en David Postma (LEI) programmeur van het eerder genoemde onderzoeksprogramma, noemt gewasbescherming als voorbeeld. "De ont-

wikkelingen in deze branche gaan heel snel. Voortdurend zijn er nieuwe convenanten en bestrijdingsstrategieën die scholen nauwelijks kunnen bijbenen." De projectgroep gewasbescherming en PPO hebben daarom afgesproken dat een bezoek aan de open dag van PPO in Lisse die geldt als een verlengingsbijeenkomst voor de spuitlicentie.

De samenwerking is niet alleen in het belang van het onderwijs, vindt de Jong. Hij werkt bijvoorbeeld mee aan de boomteeltonderwijsdagen die dit jaar voor het eerste georganiseerd zijn door aoc's, de Bond van Boomkwekers en PPO. Hij leert daar hoe leerlingen denken, wat voor hen interessant is en hoe je onderzoek toegankelijk kunt maken. Samenwerking met onderwijs kan bovendien een legitimering zijn voor het werk wat ze doen, denkt onderzoeker Wals uit Wageningen. Toch blijkt dat de samenwerking maar aarzelend op gang komt. "Hoewel het praktijkonderzoek welwillend is, lag het initiatief toch vooral bij ons", vertelt Dick Bos, cursuscoördinator bij de Groene Welle. Met Animal Sciences in Lelystad heeft hij samen cursussen opgezet. Dat idee ontstond nadat ze voor een VIA-project contacten hadden opgebouwd. Samenwerking ontstaat soms bij toeval, zegt ook PPO-medewerker De Jong. Soms hangt het van persoonlijke initiatieven af. Alterra onderzoeker Leen Moraal verzorgt af en toe gastcolleges in Wageningen of op de op de Hogeschool Larenstein. Hij doet dat niet omdat hij daartoe gestimuleerd wordt, zo zegt hij, maar vooral omdat hij het leuk vindt en hoopt dat hij er studenten aan overhoudt die voor hem waarnemingen willen doen. De voorbereiding kost hem veel extra, niet betaalde tijd.

Drieluik

Hoewel samenwerking soms bij toeval ontstaat, helpt de stimulans van het ministerie wel, verzekert de Jong van het PPO. Omdat onderzoeksinstellingen vijf procent van het budget moeten besteden aan communicatie, is samenwerking vaak makkelijker te realiseren. Bij Clusius in Hoorn bijvoorbeeld, werkt PPO mee aan onderzoekspresentaties zonder kosten in rekening te brengen. Samenwerking met de landbouwvoorlichting (DLV) loopt wat moeizamer, zo blijkt uit een korte belronde bij aoc's. →

“Ze vragen een flinke prijs”, vertelt Pieter van de Werf, cursuscoördinator in AOC Friesland. Sinds de privatisering van de voorlichting ziet hij DLV meer als een concurrent die zich op dezelfde markt begeeft. Zijn collega Bos in Zwolle praat schertsend over een ‘OO-tweeluik’ in plaats van een ‘OVO-drieluik’. Toch zijn er voorbeelden van samenwerking. De Bollenacademie is een samenwerking van vijf aoc’s met vertegenwoordigers van bedrijfsleven en DLV. En C-point in Horst is een opleidingspoot voor de champignonkwekerij van DLV en PTC+ die naast trainingen ook voorlichting verzorgt. De medewerkers van C-Point zitten bij het proefstation in het gebouw en onderhouden daarom intensief contact met onderzoekers. Met Helicon Opleidingen verzorgen ze opleidingstrajecten, waarbij C-point de specifieke productgerichte kennis levert en Helicon een didactisch model.

“Eigenlijk is bij ons het oude drieluik van onderzoek voorlichting en onderwijs weer actueel”, zegt C-point medewerker Mark den Ouden.

Dat die samenwerking tussen onderzoek, onderwijs en voorlichting belangrijk is, daarover zijn de meningen eensluidend. Onderzoekers en onderwijsmensen kunnen immers veel van elkaar leren. Het zorgt ervoor dat scholen over actuele kennis kunnen beschikken. “Voor telers worden we weer aantrekkelijke partners”, zegt Piet Vlaming van het Clusius College. Onderzoek, onderwijs en voorlichting zullen elkaar daarom nog vaker gaan opzoeken. Wals hoopt aan het einde van het jaar in met handreikingen te kunnen komen voor onderwijs onderzoek en beleid om de doorstroom van kennis en circulatie te verbeteren.

Jan Nijman

Voor meer informatie over het onderzoek ‘Kenniscirculatie in Onderwijs en Onderzoek voor Voedsel en Groen’ kunt u terecht bij Arjen Wals (ajren.wals@wur.nl, tel. 0317-484184)